

LAUDÁCIÓ

Prof. Dr. Klaudy Kinga díszdoktori méltatása

Prof. Dr. Klaudy Kinga részére a Miskolci Egyetem tiszteletbeli doktori címet adományozott a Bölcsészettudományi Kar Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének megalapításában, a Modern Filológiai Közlemények útjára indításában, valamint a miskolci fordítóképzés fejlesztésében kifejtett, nemzetközileg is kimagasló tevékenységének elismeréseképpen. A Miskolci Egyetem ünnepi szenátusülésén 2022. június 23-án elhangzott laudációt és professzor asszony válaszát ebben a számunkban közöljük.

Prof. Dr. Klaudy Kinga (DSc) – Laudáció

Klaudy Kinga professzor asszony nemzetközileg elismert transzlatológus-nyelvész, akinek a nevéhez a magyarországi fordítástudomány és fordítóképzés megteremtése éppoly szorosan kapcsolódik, mint az első magyarországi fordítástudományi fórumok, konferenciák, kongresszusok megszervezése és az első magyarországi fordításelméleti folyóiratok megalapítása. Az ő nevéhez kötődik azoknak a tankönyveknek és oktatási anyagoknak a megírása és kiadása is, amelyek mind a mai napig a fordítástudomány és a fordításoktatás alapműveinek számítanak. Minden bizonnyal igaz az az állítás, amely szerint Klaudy Kinga műveire való hivatkozás nélkül az elmúlt évtizedekben nem született nyelvészeti fordításelmélettel foglalkozó szakdolgozat, PhD dolgozat, cikk vagy tanulmány Magyarországon.

„Navigare necesse est” – hajózni kell, mondta Tengerész Henrik portugál herceg ötszáz évvel ezelőtt. Napjainkban pedig fordítani és tolmácsolni kell – „Transferre necesse est” – sugallja az a parafrázis, amely Klaudy Kinga egész pályafutását meghatározza. 1973-ban került oktatóként az ELTE akkor alakuló Fordító- és Tolmácsképző Csoportjába. 1973 szeptember 21-e fordulópont az életében: délelőtt volt a frissen alakult fordító- és tolmácsképző évnyitója, délután pedig az esküvője Bart István, íróval, könyvkiadóval és kiváló műfordítóval.

Ettől az időponttól kezdve Klaudy Kinga kifogyhatatlan energiával, lelkes munkával és töretlen optimizmussal irányítja a magyar fordítástudomány és fordításoktatás fejlődésének útjait, elősegítve a tudományos utánpótlás nevelését, folyamatosan gondoskodva arról, hogy a hazai fordítástudomány szerves részévé váljon a nemzetközi fordítástudományi kutatásoknak és fórumoknak.

2009-ben így vall pályájáról: „Minél tovább szeretnék a szenvedélyeimnek élni: az oktatásnak, a kutatásnak, és folyóirataim szerkesztésének.”

Klaudy Kinga iskolateremtő szerepet játszott a magyarországi fordítástudományi kutatások területén, megteremtette mindazt a fordítástudomány számára, ami a tudományterület kibontakozásához szükséges volt. Neki köszönhető, hogy az egyetemi oktatás palettáján megjelent a fordítóképzés, megszervezte a fordítói és szakfordítói

továbbképzéseket, majd a mesterképzést és a fordítástudományi doktori iskolát. Olyan iskolateremtő egyéniség, akivel kapcsolatban a nyelvészeti fordítástudomány területén sokan bizvást állíthatják: „Mindannyian Klaudy Kinga köpönyegéből bújtunk elő”. Ezt igazolja azon hallgatók száma is, immár több mint 50 fő, akik a Klaudy Kinga által alapított fordítástudományi PhD-programban szereztek fokozatot.

A „fordítástudomány nagyasszonya” a magyar fordítástudományi közélet kiemelkedő és meghatározó alakja. Tudományszervezői tevékenységének középpontjában a Magyarországon folyó fordítással és tolmácsolással kapcsolatos kutatások koordinálása, a fordítás és tolmácsolás oktatásának megszervezése, valamint a magyar fordítástudományi kutatások nemzetközi megismertetése áll. Az általa alapított *Across Languages and Cultures* c. folyóirat szerkesztőbizottságában Európa legismertebb fordításkutatói vesznek részt és publikálják tanulmányaikat. Az *Across Languages and Cultures* c. folyóiratot Európában és azon kívül is a jelentős folyóiratok között tartják számon a nemzetközi fordítástudományban, amit az is igazol, hogy *Scimago Journal Rank Indicator* listáján Q1 minősítést szerzett. A szintén Klaudy Kinga által alapított *Fordítástudomány* c. folyóiratot pedig a hazai szakmai közélet alappillérenek tekintik.

Tanszékvezetői tevékenységének köszönhetően az ELTE BTK Fordító- és Tolmásképző Tanszéke a magyarországi fordításkutatás központja lett, de a Miskolci Egyetemen is ő alapította meg és vezette a mai Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék jogelődjét, az Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékot, számos konferenciát szervezett (köztük 1997-ben és 2005-ben országos MANYE kongresszusokat), útjára indította a *Modern Filológiai Közlemények* c. folyóiratot, előkészítette és megszervezte a Fordító Program, a Társadalomtudományi és gazdasági szakfordító szakirányú továbbképzés, az alkalmazott nyelvészeti szak, valamint a Fordító és tolmács mesterképzés akkreditációját.

Prof. dr. Besenyei Lajos, rektor emeritus 2015-ben így ír Klaudy Kingáról:

„Léteznek felejthetetlen találkozások, emberi kapcsolatok, melyeket a rohanó idő sem homályosít el, melyekre évek, évtizedek múlva is úgy emlékezünk, mintha tegnap történt volna. Csodálatos ember, csodálatos tudós, csodálatos tanár, aki pusztán megjelenésével, eleganciájával büvkörébe vont már az első találkozáskor. Lenyűgözött az a lendület, dinamizmus és kitartás, amellyel küzdött a kitűzött cél eléréseért. [...] Bársonyos, kedves hangját szinte most is hallom, ahogy gyözködött, tanított arra, hogy egy rektornak fontos kötelessége a magyar nyelv és irodalom támogatása. [...] Főállású professzorként élt és dolgozott Miskolcon, igazi miskolci professzor volt. Ez az erkölcsi magaslat is lenyűgözött, nem tudott „részmunkát” végezni, a teljességre törekedett.”

Klaudy Kinga óriási lendülettel, teljes odaadással és töretlen optimizmussal, derűvel végzi oktató- és kutatómunkáját, emellett szerető családanya és nagymama, kedves és segítőkész kolléga, megjelenésére mindig finom ízléssel odafigyelő, élvezetes előadó, megértő, elfogadó, új ötleteket adó, vitathatatlan tekintélynek örvendő, hallgató-barát oktató, konferenciák aktív, komolyan, szabatosan és kedvesen felszólaló résztvevője, szeretetre méltó ember, és ahogy tanítványai megfogalmazták: a magyar fordítástudomány élő legendája.

Prof. Dr. Klaudy Kinga válasza

Tisztelt Rektor asszony, Tisztelt Dékán asszonyok, Tisztelt Professzor urak, kedves hallgatóság!

Nagyon nagy megtiszteltetés számomra, hogy most azon a helyen állhatok, ahol annak idején a nagy magyar író, Szabó Magda állt díszdoktorrá avatása alkalmából, és ékes latinsággal fogott bele beszédébe, majd szabadkozva, hogy a teremben talán nem mindenki ért latinul, ez utóbbiak kedvéért magyarul folytatta.

Sok minden elhangzott arról, hogy mit köszönhet nekem a Miskolci Egyetem, én most arról szeretnék szólni, mit köszönhetek én a Miskolci Egyetemnek.

1. Az Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék 1992-ben jött létre, de én sokkal régebben kezdtem el Miskolcra járni, hiszen Gárdus János, az akkor még Nehézipari Műszaki Egyetem Nyelvi Intézetének vezetője 1972-től minden második évben alkalmazott nyelvészeti konferenciát rendezett, ahol mindig volt fordítási szekció. Az 1972-es konferencia kivételével mindegyiken tartottam előadást, és fiatal kutatóként ezeken a konferenciákon kaptam meg először azt a lehetőséget, hogy a szakma akkori nagyjai meghallgassanak és visszajelzést adjanak a munkámról. Ezek a pozitív visszajelzések befogadást is jelentettek az alkalmazott nyelvészek szakmai közösségébe.

2. A második dolog, amit a Miskolci Egyetemnek köszönhetek, hogy itt ismerkedtem meg három kiváló fiatal alkalmazott nyelvessel, Simigné Fenyő Saroltával, Dobos Csillával és Salánki Ágnessel, akik 1991-ben megkérdezték, nem lenne-e kedvem az akkor alakuló alkalmazott nyelvészeti tanszék vezetéséhez. Én örömmel vállaltam ezt a feladatot, mert voltak elképzeléseim, hogy mi lenne egy alkalmazott nyelvészeti tanszék feladata, sőt azt is vállalták, hogy az akkor megjelent A fordítás elmélete és gyakorlata című könyvem gyakorlati részéből féléves szemináriumot tartsanak, melynek nagyon kíváncsi voltam az eredményére.

3. Miskolcon szereztem meg továbbá a konferencia-szervezési tapasztalataimat is. Az 1992-ben alakult Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék – amelynek mindössze három főállású tagja volt, még nem volt sem önálló szobája, sem telefonvonala, és a számítógépes felszereltsége is minimális volt –, pusztán lelkesedésből elvállalta, hogy 1993 tavaszán megszervezi a III. MANYE Konferenciát több mint 400 fővel. Sikeresen megrendeztük az eseményt, bár a konferencia kezdete előtt pár nappal kiderült, hogy mégsem tarthatjuk a megnyitót az aulában, mert ott aznap falmászó bajnokság lesz, de végül legyőztük a nehézségeket.

4. Ennek a konferenciának köszönhetőek a kiadványszerkesztési tapasztalataim is, mert akkor még nem a számítógépes világban éltünk, és a mechanikus írógépekkel írt előadásokból kellett a konferenciaelőadások két kötetét összeállítani, ami nem volt könnyű feladat.

5. A Miskolci Egyetemnek köszönhetem, hogy én, aki akkor az ELTE-n már 20 éve fordítástechnikát és fordításelméletet tanítottam, túlléphettem a fordítástudományon. Itt volt alkalmam alkalmazott nyelvészeti, pszicholingvisztikai és szociolingvisztikai előadásokat tartani, amelyeket remélem, a hallgatók is hasznosnak tartottak, de én később nagyon jól be tudtam építeni ezt a tudásomat a fordításelméleti előadásaimba.

6. Miskolcon éltem át életemben először a rettegett akkreditációt, amelynek azért voltak hasznos eredményei is, például mindenki megtanult CV típusú életrajzot írni, és szabályos publikációs jegyzéket készíteni. Ennek azután nagyon jó hasznát vettem, mikor néhány évvel később az ELTÉ-t is utolérte az akkreditáció fenyegető réme.

7. Miskolcon volt továbbá alkalmam tudományos folyóiratot alapítani, amikor létrejött a Modern Filológiai Intézet. Ekkor elindítottuk a Modern Filológiai Közleményeket, mely 12 szám után Alkalmazott Nyelvészeti Közleményekként működött tovább, és működik ma is. Itt meg kell említenem dr. Bodnár Ildikót, aki később csatlakozott a tanszékhez, és rengeteget segített a folyóirat-szerkesztésben.

8. A 2005-ös MANYE konferencia első esti fogadásán ebben a gyönyörűen feldíszített aulában köszöntöttek fel kollégáim a 60 éves születésnapom alkalmából, egy olyan kötettel, amelyben 40 kollégám, ismerősöm és barátom írt tanulmányt. A 70 éves születésnapomra pedig megleptek az Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények nekem szentelt számával. Annyira megleptek, hogy azt hittem, csak a következő számot hozták fel Budapestre, amelyet eltettem mint egy szokásos tiszteletpéldányt. Csak otthon vettem észre, hogy ez egy nekem szentelt születésnapi szám nagyszerű tanulmányokkal, a kutatási témáimból szerkesztett szöveggel, sőt dr. Bodnár Ildikó a leggyakrabban idézett mondataimat is összegyűjtötte.

Összefoglalva, azt köszönhetem ennek a szűk tizenöt évnek, amelyet a 1992 és 2006 között a Miskolci Egyetemen töltöttem, hogy részt vehettem valami újnak a megteremtésében, és ez nagyon izgalmas időszak volt. Nemcsak az Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék volt új, ahol mindent a nulláról kellett kezdeni, hanem a Bölcsészettudományi Kar is (akkor még csak Bölcsészettudományi Intézet volt), és mind arra törekedtünk, hogy Kar legyen. Mindenki ezért a közös célért dolgozott. Ez nagyon szép emlék nekem. Örülök, hogy ebben a munkában részt vehettem. Köszönöm szépen.